

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Onzekere toekomst voor de Hongaarse landbouw

Eeden, N. van den

Citation

Eeden, N. van den. (1994). Onzekere toekomst voor de Hongaarse landbouw. *Bestuurskundige Berichten*, 9(1), 15-16. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233769>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233769>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

bijelkaar en om 8.00 uur gaat het eerste persbericht de deur uit. De hele dag worden de burgers met behulp van de lokale omroep op de hoogte gehouden van de waterstanden en worden ze gewaarschuwd voor de op hande zijnde overstroming. Om half vier 's middags wordt de eerste huis aan huis brief met daarop een waarschuwing voor de overstroming verspreid.

Het zit de gemeente echter niet mee. In 1984 was er ook een gigantische overstroming voorspeld, maar uiteindelijk viel alles toen heel erg mee. In januari van 1993 waren de eerste voorspellingen die rijkswaterstaat deed ook erg hoog en werd bij volgende voorspellingen alles steeds verder naar beneden bijgesteld. Burgers stonden hierdoor sceptisch tegenover de waarschuwingen van de gemeente, dit blijkt wel uit het volgende stukje uit een "Dagboek in het water" dat wordt gepubliceerd door het dagblad "De Limburger".

"8.30 uur. Slecht geslapen. Ofschoon ik me zo had voorgenomen me niet gek te laten maken door de paniekverhalen van wijkbewoners die dinsdagavond massaal met zandzakken leurd. Een groot deel van Herten onder water? Laat me niet lachen. Dat hadden ze in 1984 toch ook voorspeld. Toen was ik zo gek mijn dochter te evacueren en mijn huis te ontruimen en er gebeurde niets."

Dit stukje werd gepuliceerd op donderdag 23 december en heeft betrekking op woensdagmorgen. De gemeente Roermond was al vanaf dinsdagochtend bezig met het waarschuwen van de burgers dat het water dit keer hoger zou komen als in 1984.

Na de ramp begon iedereen zich (natuurlijk) af te vragen of de schade die deze had aangericht niet veel kleiner was geweest als mensen sneller of anders hadden gehandeld.

Veel gestelde vragen in Itteren, Borgharen en andere plaatsen in Zuid-Limburg waren; waarom werd er zo lang gewacht met het waarschuwen van de burgers? En deugd het rampenplan voor overstromingen van de maas wel? Als dit plan helemaal was opgevolgd was er nog langer gewacht met het waarschuwen van de burgers en hadden deze helemaal geen tijd meer gehad om te proberen om hun eigendommen in veiligheid te brengen.

Een woordvoerder van rijkswaterstaat antwoordde op deze vragen dat pas gekeken kon worden of het rampenplan niet deugd naar aanleiding van evaluatie van de ramp achteraf en dat rijkswaterstaat pas zeer laat kon waarschuwen omdat de voorspellingen betreffende de waterstanden die door de dienst riza van rijkswaterstaat worden gedaan met be-

hulp van allerlei modellen en computerprogramma's slecht een halve dag vooruit kunnen kijken en dat voorspellingen op basis van andere gegevens te onnauwkeurig zijn. Enkele dagen later toen er opnieuw gevaar was voor overstromingen in Zuid-Limburg bleek echter dat het voor rijkswaterstaat toch mogelijk was om waarschuwingen te doen op basis van andere gegevens. De inwoners van zuid-limburg werden toen namelijk gewaarschuwd voor nieuwe overstromingen op basis van de hoeveelheid neerslag in Noord-Frankrijk.

Voor Roermond en Venlo gold de vraag van het laat waarschuwen natuurlijk al een stuk minder, maar een vraag die in heel Limburg werd gesteld was: Waarom is er nog steeds niet aan verhoging en versterking van de dijken gedaan? Hierover wordt al sinds 1984 gepraat, maar er is nog steeds niets gebeurd.

Iets wat in deze situatie echter zeer snel vergeten werd is dat gemeentes soms wel iets ondernomen hebben om de dijken te verbeteren, maar dit leidde dan tot hevige protesten van de omwonende omdat hun prachtige uitzicht op de rivier dan bedorven zou worden. Diezelfde burgers klagen nu steen en been omdat de oude dijk niet sterk genoeg was om hun te beschermen tegen het maaswater.

Een tractor laat zien dat hij heel wat meer mans is dan een auto. Je hebt paarden en luxepaarden.

De Hongaarse duidelijk nog litieke omwensische productsterk gedaald.

Onzekere toekomst voor de Hongaarse landbouw landbouw heeft haar draai niet gevonden sinds de potteling van 1989. De agratie is de afgelopen jaren De prijzen van het voedsel dat in de winkels ligt is enorm gestegen en veel Hongaren die in de agrarische sector werkzaam waren, zijn ontslagen of verdienen inmiddels zo weinig dat ze er een deeltijdbaan bij hebben moeten nemen. De jubelstemming, die aan het eind van de tachtiger jaren onder de agrariërs op het Hongaarse platteland heerste, lijkt omgeslagen in apathie en bezorgdheid over de toekomst.

Niels van den Eeden

Het leek allemaal zo mooi aan de vooravond van de negentiger jaren: met het opstappen van Janos Kádár, de laatste boeman van het communistische regime, zou de weg zijn vrijgemaakt voor een snelle transformatie van de samenleving, de politiek en de economische structuur van Hongarije. Burgers zouden weer in alle eerlijkheid en openheid met elkaar kunnen leven en de laatste communistische apparatski's zouden in snel tempo hun plaats moeten afstaan aan jonge en deskundige politici. Daarnaast was het de bedoeling dat in korte tijd de centraal geleide economie vervangen zou worden door een structuur waarin de markt de prijsvorming van industriële- en agrarische producten zou bepalen.

economie

De werkelijkheid blijkt echter minder mooi te zijn dan velen in de begindagen van het post-communistische tijdperk hoopten. De omvorming van de plan-economie in een markteconomie loopt vooralsnog zeer stroef. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de economie sinds 1989 rake klappen heeft opgelopen: in de periode 1991-1992 is het BNP van Hongarije met 14 procent gedaald, terwijl in dezelfde periode de inflatie 58 procent bedroeg. Met de werkloosheid is het niet beter gesteld. De OESO schatte dat in 1993 de werkloosheid ten opzichte van 1992 met vier procent is toegenomen van 13 tot 17 procent van de beroepsbevolking.

landbouwstructuur

Evenals de transformatie van de economie verloopt de omvorming van de landbouwstructuur in Hongarije niet zonder problemen. Het gevolg hiervan is dat

de huidige structuur van de landbouw nog altijd veel gelijkenis vertoont met die uit het communistisch tijdperk. De belangrijkste steunpilaren van deze structuur zijn de staatslandbouwbedrijven en de collectieve landbouwbedrijven. De staatslandbouwbedrijven in Hongarije zijn te vergelijken met sovchozen in de voormalige Sovjet-Unie. Een sovchoze was een modelboerenbedrijf, wat inhield dat het bedrijf eigendom van de staat was en dat het meer hulpbronnen tot haar beschikking had dan een kolchoze. De collectieve landbouwbedrijven in Hongarije zijn te vergelijken met kolchozen. Kolchozen waren bedrijven die formeel eigendom waren van de leden, maar die onder scherp toezicht stonden van de staat.

grondverdeling

Problemen die de overheid tegenkomt bij de transformatie van de landbouwsector hebben vooral betrekking op de toewijzing van grondeigendom, de teruggave van het bezit van de collectieve landbouwbedrijven aan hun leden, de omvorming van de verouderde collectieve landbouwbedrijven in moderne boerenondernemingen en de privatisering van de staatslandbouwbedrijven.

Het beleid dat de overheid ontwikkeld heeft om de kwestie van de eigendomsproblematiek van geprivatiseerde grond op te lossen, heeft de overheid op hoofdlijnen vastgelegd in de Compensatiewet. Deze wet bepaalt dat voormalige grondeigenaren of hun erfgenamen gedeeltelijk gecompenseerd moeten worden voor de grond die ze tijdens het communistisch bewind hebben moeten afstaan.

De implementatie van de wet, die inmiddels in volle gang is, verloopt zeer moeizaam. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de uitvoering van de wet heftige reacties oproept: veel Hongaren zijn hun eigendomsbewijzen kwijtgeraakt of hebben ze nooit bezeten, veel burgers proberen aanspraak te maken op dezelfde grond, burgers die nergens recht op hebben proberen de nieuwe grondeigenaren het leven zuur te maken en de directeurs van de collectieve landbouwbedrijven zien de nieuwe grondeigenaren als een bedreiging voor hun onderneming.

Deze problemen worden versterkt door de manier waarop de centrale overheid de uitvoering van de wet heeft georganiseerd. In de wet is neergelegd dat lokale bestuurders in overleg met directeurs van de collectieve landbouwbedrijven en plaatselijke veilingmeesters de grond aan de rechthebbenden behoren toe te wijzen. Deze decentralisatie van bevoegdheden heeft er toe geleid dat de rijksoverheid haar greep op de uitvoering van de Compensatiewet is kwijtgeraakt, waardoor het grondbeleid van de centrale overheid min of meer een eigen leven is gaan leiden. Geen enkele overheidsinstantie of overheidsdienst heeft op dit moment in Hongarije een duidelijk beeld over de fase waarin het uitvoeringsproces aangaande de herverdeling van grond zich nu bevindt.

Politiek

In de Hongaarse politiek heerster heden ten dage geen consensus over het gevoerde landbouwbeleid. Een voorbeeld hiervan is dat in de afgelopen kabinetsperiode het parlement al drie keer de Minister van Landbouw tot aftreden heeft gedwongen. De huidige Minister van Landbouw, Janos Szabo, die in

februari 1993 is aangetreden en lid is van de Partij van Kleine Boeren heeft inmiddels ook al met veel weerstanden tegen zijn beleid te maken gehad. De weerstand komt voornamelijk voort uit het feit dat de Hongaren zien dat de overheid van alles afschaft, zonder maatregelen te nemen die de (onbedoelde) neveneffecten verzachten. Het laatste jaar zijn aan de lopende band bedrijven ontbonden, subsidies op voedsel afgeschaft, terwijl de werkloosheid blijft toenemen en de voedselprijzen blijven stijgen.

De politieke partij die het meeste kritiek levert op het landbouwbeleid van de regering is de Vereniging van Vrije Democraten (SzDSz). De politici van deze partij uiten geregeld hun ongenoeven over het feit dat de versnippering van grondeigendom de toekomstige landbouw-structuur geen goed doet. Ze wijzen op de gevolgen van het ontstaan van teveel kleinschalige boerenbedrijven. De politici van de SzDSz denken dat de Hongaarse landbouw geen optimale structuur heeft om op de wereldmarkt goed te kunnen concurreren. Moderne, grootschalige en flexibele boerenbedrijven zijn in de toekomst vereist

om met andere grootschalige bedrijven in Europa of daarbuiten de concurrentie aan te gaan. Wanneer de Hongaarse landbouw-bedrijven in de toekomst deze concurrentie verliezen kan dit grote sociale en politieke spanningen op het Hongaarse platteland opleveren. In de geschiedenis van Hongarije is al vaker aangetoond dat het rechtsextremistisch gedachtegoed goed wortel kan schieten op het Hongaarse platteland.

Buitenland

Tot op heden hebben vreemde mogendheden weinig bereidheid aan de dag gelegd om de wederopbouw van de Hongaarse landbouw serieus te steunen. Hoewel de EG eind november 1991 een associatieverdrag met Hongarije heeft gesloten, waarin ook een landbouwparagraaf is opgenomen, zijn de concessies die de EG heeft toegezegd aan Hongarije ten aanzien van de landbouw minimaal. Naast de slechte markttoegang tot de EG heeft de Hongaarse landbouw met meerdere afzetproblemen te kampen. Ten eerste is de voormalige COMECON-markt weggevalen, omdat sinds de val van het communisme, Hongarije harde valuta ging vragen voor haar agrarische export. De meeste

Oosteuropese landen hebben deze valuta niet tot hun beschikking, waardoor de agrarische handel van Hongarije met haar buurlanden sterk is verminderd. Ook de voormalige Sovjet-Unie is als afzetmarkt grotendeels verdwenen. De staten, die voorheen de Sovjet-Unie vormden, hebben geen politieke band meer met Hongarije, waardoor de grotendeels op ideologische gronden gevoerde agrarische handel in rook is opgegaan.

Conclusie

De toekomst van de Hongaarse landbouw ziet er onzeker uit. De economie van het land heeft te maken met hoge inflatie, massawerkloosheid en een verouderde produktiestructuur. Deze structurele problemen van de Hongaarse economie zijn niet van vandaag op morgen opgelost. Het is daarom niet realistisch te veronderstellen dat de economie in een tijdelijke recessie zit. De toekomst van de landbouw, die een belangrijke sector van de economie vormt, ziet er daarom evenmin rooskleurig uit. Daarbij in ogenschouw genomen dat de Hongaarse landbouw voornamelijk weinig structurele hulp van het buitenland heeft te verwachten en dat het landbouwbeleid een gepolitiseerd onderwerp in de Hongaarse samenleving is geworden, lijkt het mij van belang te pleiten voor meer financiële, politieke en beleidsmatige steun vanuit Nederland aan de Hongaarse agrarische sector.

Verkeersdienst en de Criminele Inlichtingen (CRI). Deze regio's bestaan uit een aantal districten. Een voordeel van deze nieuwe werkwijze is standaardisering van de organisatie. Het tweede beoogde voordeel is schaalvergroting. De organisatie wordt van lokaal niveau naar regionaal niveau getild. Hiermee hoopt men de bovenlokale criminaliteit beter aan te kunnen. Het deconcentratie-beginsel wordt aangehouden. Dit betekent dat een voorheen kleine politie-eenheid in de nieuwe situatie wordt vervangend door een grotendeels zelfstandige eenheid.

Een nieuwe belangrijke functionaris voor de politie doet zijn intrede, namelijk de korpsbeheerder. Dit is de burgemeester

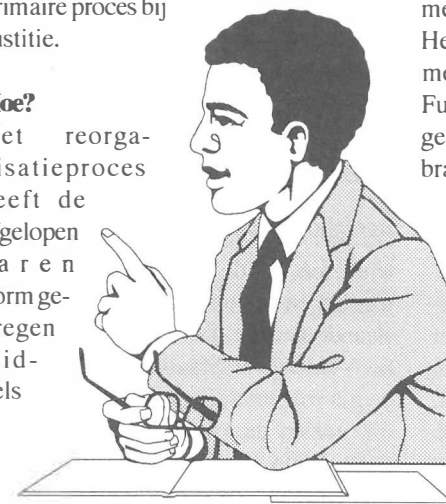
van de centrumgemeente van de regio. Het dagelijks beheer wordt gedecentraliseerd naar de districtscheffs. Door middel van een contract worden de bevoegdheden aan de cheffs toebedeeld. Zij worden aangesproken op de resultaten.

Het projecteren van voorgaand verhaal op dit stukje Nederland geeft het volgende beeld: Leiden hoort bij het district Leiden-Voorschoten en is de centrumgemeente van de politieregio Hollands-Midden, welke loopt van het noorden van de Bollenstreek tot bijna Den Haag. Onze burgemeester Cees Goekoop wordt dus korpsbeheerder. De korpsbeheerder oefent het beheer van de regio uit met het regionaal college en de Hoofdofficier van Justitie.

Ten tweede komt er een einde aan de voortdurende stamstrijd tussen BiZa en Justitie om de gunsten van de gehele politieorganisatie. Gaat Vrouwe Justitia voor Oom Agent? Het antwoord luidt vreedzame coëxistentie. De beheerstaken worden bij BiZa ondergebracht en het primaire proces bij Justitie.

Hoe?

Het reorganisatieproces heeft de afgelopen jaren vorm gekregen middels

Discussie...

project-management. In elke regio werd een projectbureau belast met de taak de districten te vormen en het proces te coördineren. De nieuwe organisatie is in anderhalf jaar uit de grond gestampt. Dit is voor velen een reden tot lofuitingen gericht op de betrokkenen.

Waarom?

Waarom wilde men eigenlijk reorganiseren? Allereerst is het streven naar een

verbetering van de efficiency een reden geweest. Invoering van één type politie, schaalvergroting en inperking van het aantal korpsen kunnen bijdragen aan efficiency-verbetering. Materiële efficiency, het beheer van middelen personeel, moest ook worden verbeterd. Ver-

Gaat Vrouwe Justitia voor Oom Agent?

der moest de bovenlokale criminaliteit beter aangepakt worden. Men dacht dit door middel van schaalvergroting te realiseren. Uiteraard moet de burger zich veiliger voelen met een gereorganiseerde politie.

De reden voor een forum.

De reorganisatie heeft niet alleen voor lofuitingen gezorgd. Hierin ligt het bestaansrecht van ons forum. Wij willen ons alvast met twee probleemgebieden bezig houden. Het eerste heeft te maken met het functioneren van "oom agent". Het reorganisatieproces ging gepaard met grote personele onzekerheid. Functieveranderingen en overplaatsingen waren aan de orde van de dag. Dit bracht cultuurproblemen met zich mee.

Agenten met verschillende achtergronden (bijvoorbeeld platteland of stad) worden gedwongen nauw met elkaar samen te werken. Deze twee factoren hebben zeker tot verminderde motivatie geleid. De bestaande kloof tussen management en "street-level agent" heeft dit verder in de hand gewerkt. "Oom agent" moet zich dus nog een plaats zien te verwerven binnen het reorganisatieproces.

Het tweede probleem is van fundamenteel aard. De indeling van de politiekorpsen is gebeurd op regiobasis. Het Nederlands bestuurlijk bestel kent dit niveau niet. Dit zorgt voor een tweetal vervlochten problemen. Ten eerste brengt het problemen met zich mee voor de gemeentelijke democratie. Een burgemeester kan moeilijk worden aangesproken door de gemeenteraad over

beleidsinhoudelijke kwesties op politiegebied. Hij is namelijk slechts voor een klein deel verantwoordelijk voor wat er in het regionale college met de andere burgemeesters is besloten. Dit biedt de burgemeester ook de mogelijkheid verstopperij te spelen achter de ruggen van zijn collega's. Ten tweede kan het baseren van de reorganisatie op het bestrijden van criminaliteit op boven-lokaal niveau leiden tot onderbelichten van de lokale problemen. Aangezien burgers vooral met kleine (lokale) criminaliteit te maken hebben, komt dit het veiligheidsgevoel van de burgers niet ten goede. Het recent uitgevoerde politie-monitor onderzoek vormt een bevestiging hiervoor. Juist dit veiligheidsgevoel was een belangrijke reden voor de reorganisatie. Het is de taak van de burgemeester in het regionaal college op te komen voor de lokale belangen en problemen. Zoals eerder gesteld is zijn invloed daar echter gering.

Iedere reorganisatie roept vragen op en stuit op weerstand. Deze reorganisatie stuitte op wel bijzonder veel weerstand, vooral vanuit de basis. De weerstand dient hier ook veel serieuzer genomen te worden, aangezien de organisatie van de politie van belang is voor de veiligheid van het land. Het verhaal hierboven illustreert dat er ook voldoende vragen te stellen zijn. Daarom willen wij graag iedereen uitnodigen aanwezig te zijn op het forum op 8 maart aanstaande. Het waarheen en het waarvoor van die dag zal later bekend worden gemaakt.

Gebruikte literatuur:

- A. Cachet: "Regionale politie: een gemiste kans voor het binnenlands bestuur?", uit BMI-magazine, mei 1993.

- A. Cachet: "Reorganisatie van de politie: verrassend, imponerend en verontrustend", uit Openbaar Bestuur, 1993 nr. 11.

Politieorganisatie: Waarheen?, Waarvoor? en andere vragen

Erik van Hoek en Haiko van der Voort

Op dinsdag 8 maart 1994 organiseert de lezingencommissie van de BIL een forum over de politiereorganisatie. Dr. A. Cachet (universitair hoofddocent in Rotterdam en lid van het C.O.T.) zal ons voorgaan in een discussie over het reorganisatieproces en de uiteindelijke uitkomsten. Of we nou zo blij moeten zijn met die uitkomsten is nog maar de vraag. Zeker is wel dat het proces zich in een onverwacht hoog tempo heeft voltrokken, gezien het feit dat de discussie over reorganisatie bij de politie al 37 jaar oud is. Het oude politiebepsluit daterend van 1945, is in 1957 omgegoten tot een normale Politiewet. Sindsdien is de dis-

cussie onafgebroken in alle hevigheid gevoerd. Deze discussie krijgt naar alle waarschijnlijkheid haar beslag in een nieuwe Politiewet. Naar evenveel waarschijnlijkheid wordt die wet nog deze maand behandeld in de Tweede Kamer. In dit artikelje zullen wij ons summier bezig houden met de reorganisatie en haar gevolgen voor de politie zelf en onszelf.

Wat?

Wat is er veranderd ten opzichte van de oude situatie? Ten eerste is het onderscheid tussen rijks- en gemeentepolitie verdwenen. Er komen 25 regionale politiekorpsen van hetzelfde type en één landelijk korps waar een aantal diensten worden ondergebracht, zoals de Alge-